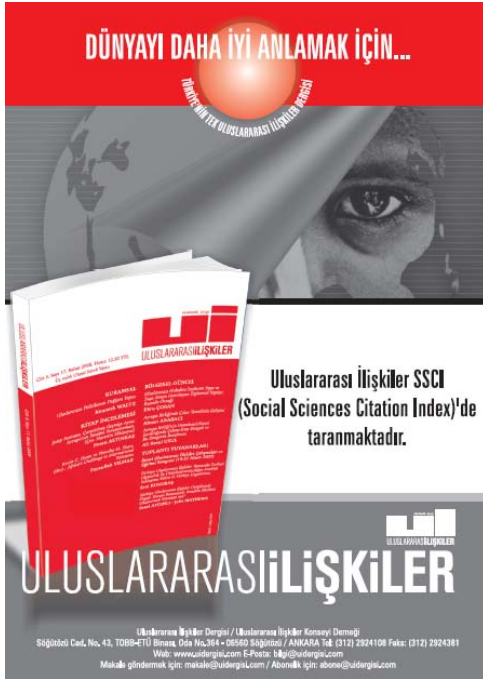

Yayın ilkeleri, izinler ve abonelik hakkında ayrıntılı bilgi:

E-mail: bilgi@uidergisi.com

Web: www.uidergisi.com

“Analiz Seviyesi” ve “Analiz Birimi”: Bir Ayrım Argümanı

Nuri Yurdusev

Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

Bu makaleye atıf için: Yurdusev, Nuri, ““Analiz Seviyesi” ve “Analiz Birimi”: Bir Ayrım Argümanı”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 4, Sayı 16 (Kış 2007-2008), s. 3-19.

Bu makalenin tüm hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi Derneği'ne aittir. Önceden yazılı izin alınmadan hiç bir iletişim, kopyalama ya da yayın sistemi kullanılarak yeniden yayımlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz veya herhangi bir şekilde kamunun ücretli/ücretsiz kullanımına sunulamaz. Akademik ve haber amaçlı kısa alıntılar bu kuralın dışındadır.

Aksi belirtilmediği sürece *Uluslararası İlişkiler*'de yayınlanan yazılarda belirtilen fikirler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.

"Analiz Seviyesi" ve "Analiz Birimi": Bir Ayrım Argümanı*

Nuri YURDUSEV**

ÖZET

Bu makale öncelikle, ilk olarak 1961 yılında J.D. Singer'ın ortaya koyduğu 'analiz seviyesi' meselesinin Uluslararası İlişkiler literatüründe hak ettiği ölçüde tartışılmadığına dikkat çekmektedir. Literatürde 'analiz seviyesi' ve 'analiz birimi' kavramları genellikle eşanlamli olarak kullanılmıştır. Yazar 'analiz seviyesi' ve 'analiz birimi' arasında bir ayrım yapma girişiminde bulunmaktadır. Bu çerçevede, 'analiz seviyesi' meselesinin nasıl çalışılacağı hususu (metot ve bağlam) ile 'analiz birimi' sorununun da neyin çalışılacağı konusu (aktör ve obje) ile tanımlanabileceği savunulmuştur. Makalenin sonunda, bu iki mesele arasında bir ayrımın gerekli ve mümkün olduğu belirtilirken, bunların ilintili olduğu ve aralarındaki bağlantının da 'bütünlük' fikri ile kurulabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Analiz Seviyesi, Analiz Birimi, Bütün, Parçalar.

"Level of Analysis" and "Unit of Analysis": A Case for Distinction

ABSTRACT

This paper takes the view that the 'level of analysis' problem, first posed by J.D. Singer (1961), has not been discussed to the extent that it deserves in the literature of International Relations. The concepts of the 'level of analysis' and the 'unit of analysis' have widely been used interchangeably. The author attempts to make a distinction between the 'level of analysis' and the 'unit of analysis', arguing that the 'level of analysis' is an issue of how to study (methodology and context) and the 'unit of analysis' is one of what to study (actor and object). It is suggested that, although a distinction is possible and necessary between those issues, they cannot completely be separated. They are actually linked to each other through the idea of the whole.

Keywords: Level of Analysis, Unit of Analysis, Whole, Parts.

* Bu makalenin İngilizce orijinali " 'Level of Analysis' and 'Unit of Analysis': A Case for Distinction" başlığıyla *Millennium: Journal of International Studies*, Cilt 22, No 1, Bahar 1993, s. 77-88'de yayınlanmıştır. Makalenin Türkçe'ye çevrilmesine izin veren Nuri Yurdusev'e ve *Millennium* Dergisi'ne teşekkürü borç biliriz. Makalenin İngilizce'den Türkçe'ye tercümesi Ahu Özsolak tarafından yapılmıştır. Orijinal metinde olmayan anahtar kelimeler, kaynakça ile uzun İngilizce özet makaleye eklenmiştir.

** Prof. Dr., ODTÜ, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ankara. E-posta: any@metu.edu.tr. Bu makaleyi hazırlarken, metni okuyan ve değerli yorumlarda bulunan Profesör Murray Forsyth'in ve makaleyi okuyarak beni cesaretlendiren Profesör Jack Spence'e teşekkürlerimi sunarım.

Uluslararası İlişkilerde "analiz seviyesi problemi"nin klasikleşmiş incelemesi, J. D. Singer'ın 1961'de bu konuda yayımlanan makalesidir. Singer'ın formülasyonuna göre, problem "mikro veya makro analiz seviyesi" arasında seçim yapma ile alakalıdır. "Üzerinde çalışılan olgunun sistematik analiz gayesiyle sınıflanması veya düzenlenmesi" şekline işaret etmekte ve "parçalara veya bütüne, öğelere veya sisteme odaklanılıp odaklanılmayacağı" sorusuyla ilintilendirilmektedir. Singer, bu temayı geliştirerek, Uluslararası İlişkilerde iki analiz seviyesi tespit etmiştir: uluslararası sistem ve ulusal alt-sistemler.¹

Klasikleşmesine rağmen, yine de Singer'ın formülasyonu eksik ve akıl karıştırıcıdır. Örneğin, "mikro veya makro analiz seviyesi"ni seçme ve üzerinde çalışılan olgunun sınıflandırılması ve düzenlenmesi muhakkak aynı şeyi ifade etmez. Dahası, Singer "analiz seviyesi"ni ve "analiz birimi"ni birbirinden ayırt etmeksizin, onları aynı şeyler olarak ele alarak, tek bir kategoriye indirmektedir. Sonuç olarak, sadece iki seviye (veya birim) tespit etmiştir.

Singer'ın anlatımından bu yana, "analiz seviyesi" ve "analiz birimi"ni birbiriyle eşanlamlı olarak kullanmak, Uluslararası İlişkiler literatüründe yaygın kabul görmüştür. Moul, bu alışkanlığa ve onun gizli tehlikelerine dikkat çekmiş, fakat o da "analiz seviyesi"ni ve "analiz birimi"ni birbirinden ayırt etmeye çalışmamıştır.² Açıktır ki bu konunun Uluslararası İlişkiler'in sınırlarına hapsedilmesi zordur; bu, diğer disiplinleri de ilgilendiren genel bir problemdir. İlerdeki sayfalarda, bu iki kavramı daha geniş bir entelektüel bağlamda birbirinden ayırt etmeye çalışacağım. Bu nedenle bu makale, hak ettiği kapsamda tartışılmadığına inandığım bir konunun netliğe kavuşturulmasını amaçlamaktadır.

"Analiz Seviyesi" Problemi

Her entelektüel ve "bilimsel" çalışma, ele alınan konu nasıl analiz edilebilir sorusuyla başlar (metodoloji problemi). Metodoloji problemi de konuyu incelediğimiz bağlamla (veya seviye ile) ilgilidir. Mesele, söz konusu seviyede ne çalıştığımız veya konunun temel aktörünün/aktörlerinin ne olduğuyla da ilgilidir. İlk soruya cevap arama (bağlam ve seviye) bizi "analiz seviyesi"ne ve ikinci soruya cevap arama (ne çalışılacağı ve aktörler) ise "analiz birimi"ne götürmektedir.

¹ J. D. Singer, "The Level of Analysis Problem in International Relations", K. Knorr ve S. Verba (der.), *The International System: Theoretical Essays*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1961, s. 77-78.

² W. B. Moul, "The Level of Analysis Problem Revisited", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt 6, No 3, 1973, s. 494, 512.

"Analiz seviyesi" tanımlanınca, incelenen konu bir bağlama oturtulmaktadır. O halde bu seviyeler nelerdir? Genellikle, bilim metodolojisi çalışanları, iki inceleme/açıklama/analiz seviyesi tespit etme eğilimindedirler. Hempel buna tipik bir örnektir. Ona göre, bilimsel çalışma iki seviyede işlemektedir: ampirik genelleme ve teori oluşturma. Birinci, çalışılmakta olan konunun gözlemlenebilen yönlerini ve gözlemlenebilen yönler arasındaki bağlantıları kuran kanunları aramayı belirtmektedir ve ikincisi, ilk seviyede kurulan benzerliklere işaret etmektedir.³ Bu hâlâ oldukça sınırlıdır. "Post-pozitivist bilim felsefeleri"ne⁴ uygun olarak, herhangi bir entelektüel çalışmanın veya bilimsel analizin üç seviyede yürütülmekte olduğu savunulabilir. Buckley'den yapılan şu alıntı bazı ipuçları vermektedir: "Bilimsel çalışma, analitik anlamda, iki değil, üç ayırt edilebilir seviyede devam etmektedir: ampirik araştırma ve mantıksal-tümdengelim teorisinin yanı sıra, bunlar hakkındaki yaklaşımımızı oluşturan, zımni lakin aynı derecede önemli olan, çerçeveler, modeller, veya felsefeler vardır."⁵ Bana öyle geliyor ki, Buckley'in üç seviyesi (ampirik araştırma, mantıksal-tümdengelim teorisi ve çerçeveler, modeller, veya felsefeler), felsefi, teorik ve pratik (veya olgusal) seviyeler olarak uyarlanabilir.⁶

İlk veya felsefi seviyede, tahlil yapan kişi veya öğrenci, sorgulanan konunun arka planını ve genel insan düşüncesi içindeki yerini birlikte oluşturan ve tanımlayan; kendi problemini tespit eden ve ona anlam veren en genel inanışlar, varsayımlar, önermeler, prensipler ve önermelerle karşı karşıya gelmektedir. Kişi, bu yüzden, soyut bir alanda bulunmakta ve temel epistemolojik algılamalar ve kavramlar üzerinde çalışmaktadır. Post-pozitivist bilim felsefesi literatüründe belirlemekte olan paradigmlar, küresel teoriler, araştırma programları ve araştırma gelenekleri⁷ gibi geniş-ölçekli kavramsal yapıların bu seviyede ortaya çıkmakta olduğu söylenebilir. Bu seviye, tahlil yapan kişiye konusunu inşa edebileceği bir duruş-noktası sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, bu seviye diğer iki seviyenin temelidir. İkinci veya teorik seviyede, problem birinci seviyede çizilen temel üzerinde daha somut bir yolda tanımlanmaktadır. Konuya tespit edilebilir ve ayırt edilebilir sınırlar verilmektedir. Burada, prensipler kurallar ile yer değiştirmekte ve öğrenci önceki seviyedekine kıyasla daha az soyut düşünüşle meşgul olmaktadır.

³ C. G. Hempel, *Aspects of Scientific Explanation*, New York, NY, Free Press, 1965, s. 178.

⁴ "Post-pozitivist bilim felsefeleri"nin sosyal disiplinler açısından analizi için bakınız R. Bernstein, *Beyond Objectivism and Relativism: Science, Hermeneutics, and Praxis*, Oxford, Basil Blackwell, 1983 ve A. Giddens, *Social Theory and Modern Sociology*, Cambridge, Polity Press, 1987.

⁵ W. Buckley, *Sociology and Modern Systems Theory*, Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, 1967, s. viii.

⁶ Buckley'in ilk iki seviyesinin ve bizim uyarladığımız versiyonun son iki seviyesinin, Hempel'in seviyeleri ile az çok özdeş olduğuna dikkat ediniz.

⁷ L. Laudan, "Scientific Change: Philosophical Models and Historical Research", *Synthese*, Cilt 69, No 2, s. 141-223.

Öğrenci kendi önermelerini, felsefi seviyede kurulmuş olan çatı üzerine inşa etmektedir. Üçüncü veya pratik seviyede, öğrenci, somut formları, görünüşleri ve pratikleri dikkate alır ve günlük gerçeklik alanı içinde çalışır. Felsefi arka plan veya problemin teorik içeriği üzerine daha fazla yoğunlaşmak yerine, onun her günkü belirtileri, doğrudan anlamları ve etkileri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bu önermeleri daha somut hale getirmek için, "güç" örneğini ele alalım. Genel anlamda "gücün" kavramsallaştırılması felsefi seviyede bir analizdir; "güç politikaları"nın çalışma teorik analiz seviyesidir ve belirli Güçlerin politikalarının (yani diyelim ki belirli devletler arasındaki güç ilişkilerinin) incelenmesi pratik seviyede meydana gelmektedir. Sistem ve uluslararası sistem kavramsallaştırması ilk analiz seviyesi (felsefi) ile ilgilidir; güç dengesi veya iki kutuplu uluslararası sistem tanımlamaları ikinci analiz seviyesini (teorik) belirtmektedir ve tarihteki Avrupa Uyumu sisteminin veya savaş sonrası sistemin analizi üçüncü seviyede işlemektedir. Diğer bir örnek olarak, Wallerstein'ın üretim tarzı ve kapitalist üretim tarzı kavramsallaştırması felsefi seviyede meydana gelmektedir; kapitalist dünya ekonomisinin onaltıncı yüzyıldan ileriye doğru formülasyonu teorik seviyede yer almaktadır ve diyelim ki 1970'lerdeki dünya ekonomisindeki (veya Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomisindeki) bir krizi açıklaması üçüncü seviyede yapılan bir analiz türüdür.⁸

Bir analiz veya çalışma, bu üç seviyeyi sırasıyla takip etmek ve kapsamak zorunda değildir. Bunlardan birinde yapılabilir ve böylece felsefi veya teorik veya pratik analiz olarak isimlendirilebilir. Eğer bir araştırmacı, ikinci ve birinci seviyeleri birleştirmeksizin üçüncü seviyede çalışmaktaysa, onları varsaymakta, veya diğer bir deyişle, kendi ampirik-pratik araştırmalarını yürütmeden önce başkaları tarafından yapılmış olan bazı felsefi ve teorik yorumlara dolaylı olarak dayanmaktadır. Bir seviyede çalışmakta olan bir araştırmacı bazen diğer seviyelerden önermeler çıkarabileceğinden dolayı bu seviyeler arasında açık ve net bir sınır tayin etmek mümkün olmayabilir ve bence de bu mümkün değildir. Yine de, Kant'ın "bir şey teoride doğru fakat pratikte değersiz olabilir"⁹ ifadesini başka bir şekilde söylemek gerekirse, her inceleme sadece kendi bağlamında veya kendi seviyesinde idrak edilebilir ve anlamlandırılabilir.

Bir Uluslararası İlişkiler araştırmacısının vurguladığı gibi "bir seviyedeki kavramlar otomatik olarak diğerine uygulanamaz."¹⁰ Bu yüzden, analizin hangi seviyede yürütülmekte olduğunu baştan bilmek veya belirtmek

⁸ I. Wallerstein, *The Capitalist World-Economy*, Cambridge, Cambridge University Press, 1979.

⁹ M. G. Forsyth et al., (der.), *The Theory of International Relations: Selected Texts from Gentili to Treitschke*, Londra, George Allen and Unwin, 1970, s. 192.

¹⁰ W. Hanrieder, "International and Comparative Politics: Toward a Synthesis", *World Politics*, Cilt 20, No 3, 1968, s. 491.

önemlidir. Analiz seviyesini belirtme, yazarın hangi önermeler altında çalışmakta olduğunu ve analizin ait olduğu konu içinde nereye yerleştirildiğini anlamamıza imkân vermesi bakımından önemlidir.

“Analiz Birimi” Problemi

Analiz birimi problemi temel olarak neyin çalışılmakta olduğu veya çalışmanın aktörünün/aktörlerinin veya nesnesinin/nesnelerinin ne olduğu sorusu ile ilgilidir. Analiz birimi, çalışılacak olan “şey”i işaret etmektedir. Bu şekilde ifade edilince, analiz birimi, analiz seviyesinin aksine, bir varlığı belirtmektedir. Mantıken, analiz etmek için sonsuz sayıda birim bulunabilir. Analitik olarak, üç analiz birimi şu şekilde sınıflandırılabilir: 1- aktör olarak tek bir birey, 2- toplum veya bireylerden oluşan gruplar (aktörlerin bir araya toplanması) ve 3- evren veya insanlık (her şeyi kapsayan aktör). Bu üçlü sınıflandırma kapsayıcı bir tasniftir. Tahlil yapan kişi birçok birim seçse bile, birimler bu kategorilerden birinde yer alır. Üç analiz seviyesi ve analiz birimi arasında muhakkak birebir bir korelasyon yoktur. Birinci seviyede çalışan kişiler birinci birimi seçmek zorunda değildir. Herhangi bir seviyede çalışan kişilerin, birimlerden herhangi birini, hala buldukları aynı seviyede kalmayı sürdürerek seçebiliyor olmaları bakımından, analiz seviyesi analiz biriminin kapsayıcısıdır. Bu yüzden, analiz seviyesi ve analiz birimi özdeş değildir, fakat birbiriyle ilintilidir.

Seçilen analiz birimi, akademik disipline bağlı olarak epeyce değişmektedir. Bir psikolog için analiz birimi genellikle birinci kategori, yani birey olarak insandır. Üçüncü kategori, birçok sosyal “bilimler” çalışmasında çoğunlukla göz ardı edilmiştir. Bir sosyolog için, bu aslında ikinci kategori, ara sıra da birinci kategoridir. Tarih çalışması çoğunlukla ikincide ve daha az ölçüde üçüncü kategoride yapılmıştır. Analiz birimi bir ulus olduğu zaman, “ulusal tarih”, dünya veya yerküre olduğu zaman “dünya tarihi” veya “evrensel tarih” olarak isimlendirilmektedir. Eğer biyografi bir tür tarih olarak sayılırsa, o zaman, birey (birinci kategori) de tarih çalışmasına dâhil edilebilir.¹¹ Siyaset biliminde ise, analiz birimi çoğu kez devlet veya baskı

¹¹ Ulus-devletin baskınlığından dolayı tarih çalışmasında ikinci kategori kullanılmıştır ve hala büyük oranda kullanılmaktadır. İstisnalar tabii ki vardır. Örneğin, Toynbee’ye göre “tarihsel çalışmanın anlamlı alanı”, kendi terimini kullanmak gerekirse, “dar görüşlü ulus-devletler” olamaz. Bu alan, birçok toplumdaki oluşan fakat bütün insanlığı kapsamayan bir entite olan, medeniyettir. Bakınız A. J. Toynbee, *A Study of History, Vol. I*, London, Oxford University Press, 1934, s. 147. Braudel, üç değişik birim, kendi deyimiyle, “düzlem” ileri sürmektedir: (1) doğal çevre ile insanın ilişkisi anlamına gelen “uzun dönem” (bu, bizim üçüncü kategorimize karşılık gelmektedir); (2) ekonomik sistemleri, devletleri, sınıfları, tabakaları, uygarlıkları kapsayan “grupların ve gruplanmaların tarihi” (bu, bizim ikinci kategorimize karşılık gelmektedir) ve (3) “insanlık ölçeğinde değil, tek tek insanlar ölçeğinde tarih” (bu, bizim birinci kategorimize karşılık gelmektedir). Bakınız F. Braudel, *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*, New York, NY, Harper and Row, 1976, s. 20–21.

grupları gibi diğer örgütler (ikinci kategori) olmuştur. Yine de, siyaset bilimi öğrencileri, örneğin liderliği çalıştıkları zaman, birinci kategori sınırları içinde de çalışmaktadırlar.

Uluslararası ilişkilerde, Singer'ın daha önce bahsedilen makalesinde formüle edildiği gibi, analiz birimi çoğunlukla birey ihmal edilerek diğer iki kategoriye (ulus-devletler ve uluslararası sistem) ait olarak düşünülmüştür. Singer'dan önce Waltz, savaşın sebeplerini izah etmek için uluslararası ilişkileri üç açıdan "tasvir" (*image*) etmiştir: insan açısından, ayrı ayrı devletler açısından ve de devletler sistemi açısından.¹² Waltz'un üç "tasviri", bizim üçlü analiz birimi sınıflandırmamızla uyusmaktadır.¹³ Savaşın sebebi için önerilen bu üç tasvir uluslararası ilişkilerin bütününe kolaylıkla teşmil edilebilir. Aynı yıl Wolfers, uluslararası ilişkilerin, biri "organize insan yapıları" olarak devlet üzerinde ve diğeri ise insanlar üzerinde yoğunlaşan iki açıdan düşünülmesi ve anlaşılması gerektiğini vurgulamıştır.¹⁴ Dolayısıyla, Singer ikinci ve üçüncü kategorileri öne sürerken, Wolfers birinci ve ikinci kategorileri önermişti. Singer daha sonraki çalışmalarında, üç analiz "seviyesi" öne sürmeye başlamıştır. Singer, bu üç seviyeyi şu şekilde ayırt eder: karar-alıcılar seviyesi (birey), ulusal seviye ve sistemik seviye.¹⁵ Sonrasında, daha kapsamlı bir tanım vermektedir. "Analiz seviyesi ile araştırmacının analiz nesnelere bulunacağı, tek bir bireyden küresel sisteme kadar uzanan dikey eksen boyunca yer alan, bir noktadan başka bir şeyi kastetmediğini"¹⁶ vurgulamaktadır.

Şaşırtıcı şekilde, diğerleri üçlü sınıflandırmadan uzaklaşma görünümündedirler. Daha sonraki çalışmasında Waltz¹⁷, birinci ve ikinci kategorileri önemsiz olarak görme eğilimindedir ve ilk çalışmasında üç

¹² K. N. Waltz, *Man, the State and War*, New York, NY, Columbia University Press, 1959, s. 12.

¹³ Tabii ki, ne buradaki üçlü sınıflandırma, ne de Waltz'unki öncesiz değildir. St. Augustine benzer bir şemaya sahipti. Ona göre, insan ilişkileri üç seviyede işlemektedir: aile, devlet (*civitas*), ve St. Augustine tarafından tanımlanmayan bir terim olmasına rağmen, yine de dünya toplumunu işaret ettiği anlamı çıkarılabilen *orbis terrarum*'dur. Bakınız F. Parkinson, *The Philosophy of International Relations*, Beverly Hills, CA, Sage Publications, 1977, s. 14. Onsekizinci yüzyılın sonlarında, Herder de üçlü bir sınıflandırma yapmıştır. Herder, iç genetik prensiplere uygun olarak büyüyen üç organik varlık olarak birey, halk (*Volk*) ve insanlık arasında bağlantı kurmaya çalışmıştır. Herder için, Halk (*Volk*) bireye göre ne ise, insanlık da Halk'a göre odur. Bakınız J. G. Herder, *Reflections on the Philosophy of the History of Mankind*, Chicago, IL, Chicago University Press, 1968, s. xix-xx.

¹⁴ A. Wolfers, "The Actors in International Politics", W. T. R. Fox (der.), *Theoretical Aspects of International Relations*, Notre Dame, IN, University of Notre Dame Press, 1959, s. 89.

¹⁵ J. D. Singer (der.), *Quantitative International Politics: Insights and Evidence*, New York, NY, Free Press, 1968, s. 8-9.

¹⁶ J. D. Singer, *A General System Taxonomy for Political Science*, New York, NY, General Learning Press, 1971, s. 16.

¹⁷ K. N. Waltz, *Theory of International Politics*, Reading, MA, Addison-Wesley, 1979.

tasvirin birbiriyle ilintisini vurguluyor olmasına rağmen, yalnız üçüncü birim (seviye)- uluslararası sistem- üzerinde yoğunlaşmaktadır.¹⁸

Michael Banks birinci ve üçüncü birimlerin üzerinde durmaktadır. Banks, Uluslararası İlişkilerin konusunun, "hem çalışmanın sınırları, hem de iki referans noktası vazifesini gören birey ve bütün küresel sistem ile birlikte, dünya toplumu olarak tanımlanmış olması gerektiğini"¹⁹ iddia etmektedir. James Rosenau, "üç seviye" fikrine katılmaktadır. Ona göre, dünya politikasının üç boyutu, onun ana parametreleri olarak kavramsallaştırılmaktadır: Bunlardan birisi, bireylerin mikro seviyesinde çalışmakta, biri toplulukların makro seviyesinde işlemekte ve üçüncüsü ise iki seviyenin bir karışımını kapsamaktadır.²⁰

Son zamanlarda bazı yazarlar üç değil, dört analiz birimi (seviyesi) tespit edilebileceğini savunmuştur. Goldstein için, bireye, devletlere ve uluslararası sisteme ilaveten, dünya sistemi dördüncü bir birimi (seviyeyi) oluşturmaktadır: "Dünya seviyesinde bir analiz, uluslararası olandan farklıdır. Dünya seviyesi, parçaları birbirinden ayrılabilir olmaktan ziyade karşılıklı olarak kurucu nitelikte olan tek ve bütünsel bir sistemden meydana gelirken, uluslararası seviye, birbirinden ayrılabilir birimlerin (egemen ulus-devletler) etkileşimlerinden oluşmaktadır."²¹ Uluslararası ilişkilerin birbirinden ayrılabilir parçalar ihtiva eden geleneksel tanımından bakıldığında, Goldstein, uluslararası ve dünya seviyelerini birbirinden ayırt etmekte haklı olabilir, fakat ben kapsayıcılık bakımından fazla bir fark görmemekteyim. Hollis ve Smith, üç tartışma içeren dört "seviye" önermektedir. Uluslararası sistem, ulus devlet, bürokrasi ve bireyden oluşan bu dört seviye, uluslararası sisteme karşı ulus-devlet, ulus-devlete karşı bürokrasi ve bürokrasiye karşı birey tartışmalarıyla ilişkilidir.²² Ulus-devlet ve bürokrasi, farklı olmalarına rağmen, burada önerilmiş olan ikinci kategoriye uygun gelmektedirler.

Görüldüğü gibi, problemin farklı kavramsallaştırmasında bir artış olmuştur. Bu noktada ne yapabiliriz? Öğrenci bütün olası birimleri göz önüne almalı mıdır veya onlardan birini mi seçmelidir? Eğer ikincisiyse, hangisini seçmelidir? İncelenen konuyu üç bakış açısından da analiz etmek, analitik kesinlik ve farklı birimlerin birbiriyle ilintisinden dolayı, daha iyi olabilir. Ancak bir kimse, tercihinin analiz üzerine getirdiği sınırlamaları kabul etmek

¹⁸ Waltz, *Man, the State and War*, s. 14.

¹⁹ M. Banks, "Bucking the System: A Peace Researcher's Perspectives on the Study of International Relations", *Millennium: Journal of International Studies*, Cilt 16, No 2, 1987, s. 341.

²⁰ J. N. Rosenau, *Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1990, s. 10.

²¹ J. S. Goldstein, *Long Cycles: Prosperity and War in the Modern Age*, New Haven, CT and London, Yale University Press, 1988, s. 2.

²² M. Hollis ve S. Smith, *Explaining and Understanding International Relations*, Oxford, Clarendon Press, 1991, s. 8-9.

koşuluyla, sadece belirli bir birimi de seçebilir. Singer, ulusal ve uluslararası seviyelerin avantaj ve dezavantajlarını tartıştıktan sonra, bence hâlâ geçerli olan şu sonuca varmaktadır:

Problem gerçekten de, bir bütün olarak disiplin için en değerli seviyenin hangisi olduğuna karar verme ve günümüzden ebediyete kadar ona bağlı kalınmasını talep etmek değildir. Aksine, burada böylesi bir ön kavramsal sorunun var olduğunu ve belirli bir araştırma girişiminden önce bu sorunun geçici olarak çözülmesi gerektiğini fark etmektir.... Bizler, burada bir seviyeden ve orada başka bir seviyeden faydalanabiliriz fakat bir çalışmanın ortasında, yönelimimizi değiştiremeyiz.²³

Ancak, bu tercihin analiz gayesi için yapılan bir tercih olduğunu unutmamak gerekir.

Hangi analitik ayırım veya tercih yapılırsa yapılsın, aslında bu kategoriler karşılıklı olarak dışlayıcı değil, birbirine bağlıdır. Bu ayırlardan sadece birinin kapsamı dâhilinde analizinizi yapabilirsiniz, lakin tercihinizin sınırları dâhilinde çalışmak zorunda kalmaya katlanırsınız. Bir birimin analizinin diğerlerine gereken ilgiyi göstermeksizin yapılması yanlış değildir, fakat eksiktir. Belirli bir ulus-devletin politikalarının küresel politikalar ağı (uluslararası sistem) dâhilinde incelenmesinde olduğu gibi, bir birim diğer bir birim içinde çalışılabilir. Uluslararası ilişkilerin de bir parçasını oluşturduğu beşeri vakalar karşılıklı olarak birbirine bağlıdır. Bu bileşiğin (insani olgular) bir parçası veya birimi bizi muhakkak başka birisine götürür. Birey, bir psikolog için bile tam bir birim oluşturmamaktadır; psikolog, söz konusu bireyi çevreleyen sosyal ilişkilere de bakmak zorundadır, böylece ikinci analiz birimine de geçiş yapmaktadır. Sosyolog, birey hakkında bazı fikirlere sahip olmaksızın veya onun hakkındaki bazı varsayımları kabul etmeksizin, toplumun tam bir analizine ulaşamaz. Herhangi bir iç siyaset çalışması uluslararası politikaları göz önünde bulundurmamak zorundadır.

Eğer bu üç birimin her biri özünde birbirine bağımlı ise, o halde, bu üçlü-ayrımın ne faydası vardır? Gerçekte, mutlak bir sınır çizgisi çizmek mümkün değildir, fakat bazen ortaya atılan soru, hangisinin en önemli olduğu sorusudur. Bu bakımdan, tercih kaçınılmazdır. Bizleri, birey, toplum veya insanlık arasında seçim yapmaya iten şey bu tercih sorusudur. Bu soru genellikle, parçalar (birey) veya bütün (böylece üçüncü kategoriye, birinci veya ikinci kategoriye indirme yoluyla yok ederek) üzerine odaklanma şeklinde formüle edilmiştir. İnsan veya toplum, bireyleri mi yoksa toplumu mu çalışarak en iyi şekilde anlaşılabilir? Uluslararası realite, öğeleri (esasen ulus-devletler) üzerine mi, yoksa uluslararası sistemin kendisi üzerine mi yoğunlaşarak en iyi biçimde çalışılabilir? Bu tercih problemi, sosyal olgular

²³ Singer, "The Level of Analysis", s. 89–90.

çalışanlarının karşılaşmış olduğu en zorlayıcı sorundur. Waltz, "en tatmin edici cevabın "veya" kelimesini ortadan kaldırma ve "her ikisi de" şeklinde cevaplama yoluyla verilebileceğini"²⁴ öne sürmüştür. Fakat kişinin açıklamasına başladığı yer bir farklılık yaratır. Böylece, konu tekrar tercih durumuna gelmektedir: bütün mü yoksa parçalar mı?

"Bütün" ve "Parçalar" Problemi

O halde, çeşitli bilimlerden birçok düşünürün görüşlerinde hayli merkezi bir yer alan bu "bütün" fikri nedir? Bütün fikri, iki bakımdan düşünülebilir. Birincisi, bütünün kendisinin, kendisini oluşturan parçalardan ayrı, bir kimlik ve varlığa sahip olduğu görüşüdür. Buna göre bütün, aynen her bir parçanın diğerinden ayrı bir gerçeklik olduğu gibi, parçalardan ayrı bir gerçekliktir. Sıklıkla ifade edildiği gibi, bütün, parçaların aritmetik toplamından fazladır.

Nagel, bu tür ifadelerin, "toplam", "bütün", "parçalar" ve "birlik" gibi terimlerle ne kastedilmek istendiğine bağlı olduğu hususunda uyarıda bulunmuştur. Örneğin Nagel, iki tam sayının toplamının bir tamsayı, iki matrisin toplamının bir matris vb. toplamlar olduğunu söyler ve bu tür durumlar için, "Bütün, parçalarının toplamına eşittir" ifadesi doğrudur der. Nagel bize başka bir örnek sunar. **K**, önce tek tam sayıların daha sonra çift tam sayıların artan büyüklük düzeninde sıralanmış olduğu, *sıralı* bir tamsayı kümesi olsun. O halde **K** şöyle temsil edilebilir: (1, 3, 5, ..., 2, 4, 6, ...). Sonra, hiçbirisi sıralı bir küme olmayacak şekilde, **K1**'i tek tamsayıların, **K2**'yi de çift tam sayıların grubu yapalım. Şimdi de **k**'yi, **K1** ve **K2**'nin grup-toplamı yapalım, böylece **k** tüm tam sayıları üyesi olarak kapsamaktadır. **k** aynı zamanda sıralı bir grup da değildir, fakat **K** ve **k** çok net bir biçimde özdeş olmamalarına rağmen, **k** üyeliği **K** üyeliği ile aynı şeydir. Bu yüzden, bu durumda bütünün (yani **K**), parçalarının toplamına (örneğin **k**) eşit olmadığı savunulabilir.²⁵

Nagel'in güçlü tartışmasının bize sağladığı, bütünün parçalarının toplamına eşit olmadığı veya toplamından fazla bir şey olduğu şeklindeki fikrin, belirli bir bağlam içinde terimlerin kullanılan anlamına bağlı olduğunu göstermesidir. Eğer parçalar özdeş ise, o durumda, bütün de toplama özdeş gibi gözükmektedir. Eğer parçalar özdeş değilse veya toplam bir tür dışsal müdahale yoluyla (örneğin, *sıralama* yoluyla) elde edilmekteyse, o durumda, bütün toplama özdeş değildir. Nagel'in matematiksel sembollere dayanan izahından farklı olarak, sosyal dünyada bizler özdeş olmayan ama *nevi şahsına münhasır* parçalarla karşılaşırız ve toplam hiçbir zaman biriktirme yoluyla elde edilmez, fakat bir nevi düzenleme veya sıralama yoluyla elde

²⁴ Waltz, *Man, the State and War*, s. 5.

²⁵ E. Nagel, "On the Statement 'The Whole is More than the Sum of Its Parts'", P. F. Lazarsfeld ve M. Rosenberg (der.), *The Language of Social Research*, Glencoe, Free Press, 1955, s. 522.

edilir. Bütün, parçalarından bağımsız, kendi başına bir varlık ve "parçalarının toplamından daha *fazla* bir şey" olarak görüldüğü zaman, işaret edilen görüş bütünün, kendine özgü vasıfları olan bir varlık olmasının yanı sıra, kendini oluşturan parçalara oranla *asli* ve onlardan daha uygun ve anlamlı bir çalışma birimi olarak değerlendirilmiştir. Bütün, parçaları tayin eden şey olarak kavramsallaştırılmaktadır.

"Bütün" fikri hakkındaki ikinci görüş, bütün düşüncesini bir perspektif, bir gerçekliğe bakış şekli olarak alır. Bu perspektif, bir şeyin anlamlı bir şekilde anlaşılması için, onun bir bütün içinde çalışılması gerektiğini; parçası olduğu bütünlüğün içine entegre edilmesi gerektiğini kabul etmektedir. Bu şey, tüm ilişkileri ve bağlantıları ile birlikte anlaşılmalıdır. Konuyla veya sorudaki varlıkla ilgisi olduğu varsayılan tüm olası etkiler göz önünde bulundurulmalıdır.

Bütünü parçalarından ayrı bir varlık olarak kabul eden bütün fikriyle, onu şeyleri bütünlük noktasından görme perspektifi olarak kabul eden fikir aynı değildir. Olguları bütünlük içinde tahlil eden bir kişi (veya herhangi bir konunun herhangi bir öğrencisi) bu olguların tamamına karşılık gelen bir bütünü çalışma birimi olarak almak durumunda mıdır? Böyle bir zorunluluk yoktur. Eğer bu makalenin önceki kısımları hatırlanırsa, bir perspektif olarak bütünlük fikrini birinci analiz seviyesi konusu ve bir birim olarak bütün fikrini ise, somut duruma bağlı olarak, ikinci veya üçüncü seviyelerden birinin konusu olarak saymak makul gözükmemektedir. Bu seviyeler arasında bire-bir koşutluk bulunması mutlak bir gereklilik olmadığı için vakaları kendi bütünlükleri içinde alarak tahlil yapan bir kişinin, belirli bir birimi seçmek zorunda olmadığı sonucuna varılabilir. Örneğin, uluslararası sistem perspektifine sahip olma, uluslararası sistemin muhakkak birim olarak alınmasını gerektirmemektedir; bir öğrenci **A** devletini birimi olarak alabilir. Bütün perspektifine sahip olarak, diğer devletlerin dış politikalarını veya uluslararası sistemin doğasını (örneğin iki kutuplu) inceleme yoluyla analizini (örneğin **A**'nın dış politikası) zenginleştirebilir. Bu onun analizini daha anlaşılır hale getirmektedir; fakat böyle bir "ekstra" analize girişmemesi, onun analizini anlaşılabilir kılmaz. Ancak, bir perspektif ve bir birim olarak bütün fikirleri arasındaki yakın ilişki ve insani olguların birliği ve karmaşıklığından dolayı, ikisi de aynı analizde bir arada bulunabilir.

Pratikte, parçalarından önce gelen bir varlık olarak bütün fikri, daha fazla yaygın hale gelmiştir. Sosyologlar için toplumun kendisi, toplumu oluşturan bireylerden ayrı bir varlıktır ve birçok bakımdan birincildir. Siyaset bilimci için devlet, birey olarak vatandaşlardan önce ve üstündür. Tarihçiler için, bireylerin değil toplumların (devletler) tarihi vardır. Uluslararası sistem(ler) öğrencileri için, öğelerinden ayırt edilebilir uluslararası sistem olarak isimlendirilen bir şey vardır. Literatüre kısa bir göz atmak sanırım faydalı olacaktır. Bütün fikri Yunanlılara kadar uzandırılabilir. Aristoteles'e göre:

Şans eseri değil de doğuştan devletsiz olan kişi ya alt-insan ya da üstün insandır.... *Devlet tabiaten aileden ve bireyden öncedir, çünkü bir bütün muhakkak parçalarından öncedir...* Devletin doğanın bir yaratması ve bireyden önce olduğu, bireyin tek başına kaldığı zaman kendi kendine yetmediği ve böylece bütüne göre bir parçaya karşılık geldiği gerçeğinden, bellidir. Toplum içinde yaşayamayan veya kendi kendine yettiği için buna ihtiyaç duymayan kimse, ya şeytan ya da tanrıdır; devletin bir parçası değildir.²⁶

Görüldüğü gibi, Aristoteles'in kıstası kendi kendine yeterliliklidir. Birey (parça) kendi kendine yetmediği için devletten önce gelemez. Devlet kendi kendine yettiği için, kendi başına asli ve anlamlı bir birimdir.

Durkheim için toplum kolektif eylemin "belirleyici" faktörüdür. Durkheim'a göre, "bir sosyal vaka, sabit olsun olmasın, *bireyler üzerine dışsal bir sınırlama koyabilme* yeteneği olan; bireysel görünümünden bağımsız kendine ait bir varlığı olan ve belli bir toplumun bütünü üzerinde genel bir nitelik taşıyan bir eylem şeklidir."²⁷ Durkheim "İnsan, toplumun bir ürünü olduğu için, toplum vasıtasıyla izah edilebilir"²⁸ diye ilave eder. Bu "belirleyici" faktör, sadece bireyi meydana getiren ve birey üzerinde dışsal sınırlama oluşturan değil, aynı zamanda herhangi bir sosyal bilimin de önkoşuludur. Durkheim, "Eğer sosyal bilim gerçekten var olacaksa, toplumların, toplumları oluşturan öğelerin doğasından ve düzenlemesinden kaynaklanan ve sosyal olguların kaynağı olan belirli bir tabiata sahip olduğunun varsayılması gerektiğini"²⁹ yazmıştır. Durkheim, bireyin kendine ait bir varlığa sahip olması haline imkân tanımaz.

Bütün fikri veya Hegel'in terimini kullanırsak, "totalite", Hegel'in tarih felsefesi ve Marks'ın analizinin de merkezini oluşturmaktadır.³⁰ Hegel'in totalitesi, bütün tarihsel süreci içermektedir. Dahası, Marks'ın "sınıf", "altyapı" ve "üstyapı" tanımlamaları bireylerden daha fazladır. Bütünlük perspektifinin, Marksizm'in kendine özgü vasfını oluşturduğu bile iddia edilmiştir. Lukàcs "Marksizm ile burjuva düşüncesi arasındaki kesin farkı oluşturan şeyin, tarihsel açıklamadaki ekonomik güdülerin önceliği değil, totalite açısından bakış olduğunu" dile getirir. Lukàcs, "Bütünlük kategorisinin, yani *bütünün parçalar üstündeki tamamıyla kaplayıcı*

²⁶ Aristotle, *Politics*, (çev. ve der.), J. Warrington, London, J. M. Dent and Sons, 1959, s. 7-8. Vurgu eklenmiştir.

²⁷ E. Durkheim, *The Rules of Sociological Method*, (çev.), W. D. Halls, Londra, Macmillan, 1982, s. 59. Vurgu eklenmiştir.

²⁸ *Ibid.*, s. 237.

²⁹ E. Durkheim, *Montesquieu and Rousseau*, (çev.), R. Manheim, Ann Arbor, MI, University of Michigan Press, 1960, s. 13.

³⁰ Bakınız G.W. F. Hegel, *Lectures on the Philosophy of World History*, (çev.), H. B. Nisbet, Cambridge, Cambridge University Press, 1975; K. Marx ve F. Engels, *Selected Works*, Londra, Lawrence and Wishart, 1968.

üstünlüğünün, Marks'ın Hegel'den aldığı ve parlak bir şekilde bütünüyle yeni bir bilim temelleri haline getirdiği metodun özünü oluşturduğunu" belirtir.³¹ Bu yüzden, Marksizm'e göre, sadece bir görünüm olan her bir faktörün veya ilişkinin tam anlamı, "ancak onun ait olduğu kapsamlı yapıya teorik olarak entegre edilmesiyle ortaya konabilir."³²

Bu literatür taramasını uzatmaya gerek yok. Birçok teori, özellikle sistem(ler) teorileri, böyle bir arka planın üzerine inşa edilmiştir. Bu fikrin etkisi Uluslararası İlişkiler literatüründe görülebilir. Bütün fikrinin belirleyici yönü ve önceliği, Uluslararası İlişkilerdeki sistem(ler) teorilerine dâhil edilmiştir. Sadece bir örnek verecek olursak, Waltz, "birim-seviyesi" ve "sistemik-seviye" olarak adlandırdığı kategoriler arasında bir ayrım yapmaktadır. "Birim-seviyesi"nde birbiriyle etkileşen birimler bulunurken, "sistemik-seviye"de, birimlerin düzenlenmesini ve organizasyonunu belirleyen bir yapı bulunmaktadır. Yapının kendisi, *sınırlayan* ve *düzenleyen* bir kuvvettir. Her şeyden önce Waltz, parçaları çalışma yoluyla uluslararası olguları anlamının mümkün olmadığını, sistem-seviyesinde çalışmamız gerektiğini ifade etmektedir.³³ Dünya-sistemi analizcileri için de, dünya-sistemi ulusal toplumlara dışsaldır (*exogenous*) ve ulusal toplumlar dâhilindeki gelişmeleri *belirler*.³⁴

Bütün fikri, yaygın kabulüyle, parçaların kendi-kendine anlaşılmasına ve onların kendi-kendine yeterli olmamasına dayanmaktadır. Ancak, anlaşılabilirlik ve kendi-kendine yeterlik görecelidir ve araştırmacının açıklamak istediği hususların ne olduğuna bağlıdır. Kendi kendine yeterlik muhakkak anlaşılabilirlik anlamına da gelmemektedir. Belli bir düzlemde ve bazı sınırlar ve hususlar içinde anlaşılabilir olan şey, başka bir düzlemde anlaşılabilir olmayabilir. Ayrıca, kendi kendine yeterlilik mutlak değildir. Dolayısıyla, her bir durumda somut problemin bağlamı netleştirilmelidir.

"Bütün" ve "parçalar" karşılıklı olarak dışlayıcı (*mutually exclusive*) değildir. Eğer bir varlık olarak görülürse, her şey bir noktada "bütün" olabilir ve bu zincirin bir sonu yoktur. Kuzminski'nin tarihsel olguları "hem parçaları olan bir bütün hem de bir bütünün parçası" şeklinde bir kompleksite olarak izahı, tüm insani olguları için gayet geçerlidir. Onun vurgulamış olduğu gibi, "kompleksite [insani olgular] hem bütünlüğü hem de parçalılığı

³¹ G. Lukàcs, *History of Class Consciousness*, Londra, Merlin Press, 1971, s. 27. Vurgu eklenmiştir.

³² N. Geras, "Marx and the Critique of Political Economy", R. Blackburn (der.), *Ideology and Social Science*, Glasgow, William Collins and Sons, 1975, s. 305.

³³ Waltz, *Man, the State and War*, s. 18, 40, 79.

³⁴ A. Bergesen, "The Emerging Science of the World- System", *International Social Science Journal*, Cilt 34, No 91, 1982, s. 24.

gerektirmektedir.”³⁵ Kuzminski’ye referansla, insani olgular eş zamanlı olarak bütündürler ve parçadırlar. Dolayısıyla, bütünün bireyselliği lehine parçaların bireyselliklerini göz ardı ederek, parçalar pahasına bütün üzerinde çok kuvvetli bir vurgunun fazla bir entelektüel gerekçesi bulunamaz. Bir konu, “parçaları” veya “bütünü” bir diğeri lehine göz ardı etmeksizin, bütün perspektifi içinde düşünülebilir. Bu sosyalitenin (*sociality*) kaybı anlamına gelmez. Toplum sadece insanın kendi-kendine yeterliği olmamasından kaynaklanmaz. Eğer mesele bir derece sorunuysa, bu, parçalar veya bütün üzerinde yoğunlaşan iki uç arasında muhakkak bir tercih yapmayı gerektirmez. Ruggie’nin ifade etmiş olduğu gibi, “herhangi bir farklılaşma tarzı doğal olarak ona mukabil bir sosyabilite (*sociability*) tarzını da getirir.”³⁶ “Bireysellik” ve “birlik/bütünlük” muhakkak birbirini dışlayıcı değildir.

Sonuç

Bu makalede, “analiz seviyesi” ve “analiz birimi” arasında bir ayırım yapmaya çalıştım. Analiz seviyesinin daha ziyade analizin çerçevesi/bağlamı ve bir kişinin analizini yürütmekte olduğu seviye ile ilgili olan bir konu olduğunu, analiz birimi meselesinin ise çalışılacak “aktör” veya “varlık” sorunu olduğunu gösterdim. Üç analiz seviyesi soyutlanmış ve tanımlanmıştır: felsefi seviye (en soyut), teorik seviye (daha az soyut) ve pratik seviye (en az soyut). Benzer şekilde, mantiken sonsuz sayıda birim bulunabilmesine rağmen, tüm olası birimleri kapsayacak biçimde tanımlanmış üç birim kategorisi önerilmiştir: tek/bireysel, kolektif/toplumsal ve evrensel/her şeyi kapsayan birimler. Bir yandan üç analiz seviyesinin ve üç analiz biriminin kendi aralarında birbirine bağlı olduğu, öte yandan analiz seviyesi ve analiz biriminin birbiriyle yakın biçimde ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Araştırmacı analizi için hangi seviye veya birimi alırsa alsın, analizinin kapsamlı ve açık olabilmesi için, diğerlerini de dikkate alması gerekir. Analiz seviyesi ve analiz birimi birbiriyle ilişkilendirilmesine rağmen, belirli bir analiz seviyesinin tercihi, otomatik olarak belirli bir analiz biriminin seçimini beraberinde getirmemektedir.

İnsani olgunun hem bir bütün hem de bir bütünün parçası olan **ikili** karakterini vurgulayarak “bütün” ve “parçalar” arasındaki bağlantı ile ilgili konuyu da netliğe kavuşturmaya çalıştım. “Bütünün”, biri bir perspektif diğeri de bir varlık olmak üzere, iki anlamının ayırt edilebileceğini savundum. Bir perspektif olarak bütün fikrine sahip olma, göstermeye çalıştığım gibi, ona özgü kapsayıcı bir bütünü analiz birimi olarak almaya muhakkak yol açmamaktadır. Ulaştığım genel sonuç ise, konunun bağlamının ve kişinin hangi önermeler altında çalışmakta olduğunu bilmesi bakımından, belirli bir çalışmaya başlamadan önce kişinin, hem analiz seviyesi hem de analiz birimi hakkında net olması gerektiğidir.

³⁵ A. Kuzminski, “Archetypes and Paradigms: History, Politics, and Persons”, *History and Theory*, Cilt 25, No 3, 1986, s. 225.

³⁶ J. G. Ruggie, “Continuity and Change in the World Polity”, *World Politics*, Cilt 35, No 2, 1983, s. 278.

Kaynakça

Aristotle, *Politics*, (çev. ve der.), J. Warrington, Londra, J. M. Dent and Sons, 1959.

Banks, M., "Bucking the System: A Peace Researcher's Perspectives on the Study of International Relations", *Millennium: Journal of International Studies*, Cilt 16, No 2, 1987.

Bergesen, A., "The Emerging Science of the World- System", *International Social Science Journal*, Cilt 34, No 91, 1982.

Bernstein, R., *Beyond Objectivism and Relativism: Science, Hermeneutics, and Praxis*, Oxford, Basil Blackwell, 1983.

Braudel, F., *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*, New York, NY, Harper and Row, 1976.

Buckley, W., *Sociology and Modern Systems Theory*, Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall, 1967.

Durkheim, E., *The Rules of Sociological Method*, (çev.), W. D. Halls, Londra, Macmillan, 1982.

Durkheim, E., *Montesquieu and Rousseau*, (çev.), R. Manheim, Ann Arbour, MI, University of Michigan Press, 1960.

Forsyth, M. G., et al., (der.), *The Theory of International Relations: Selected Texts from Gentili to Treitschke*, Londra, George Allen and Unwin, 1970.

Geras, N., "Marx and the Critique of Political Economy", R. Blackburn (der.), *Ideology and Social Science*, Glasgow, William Collins and Sons, 1975.

Giddens, A., *Social Theory and Modern Sociology*, Cambridge, Polity Press, 1987.

Goldstein, J. S., *Long Cycles: Prosperity and War in the Modern Age*, New Haven, CT and London, Yale University Press, 1988.

Hanrieder, W., "International and Comparative Politics: Toward a Synthesis", *World Politics*, Cilt 20, No 3, 1968.

Hegel, G. W. F., *Lectures on the Philosophy of World History*, (çev.), H. B. Nisbet, Cambridge, Cambridge University Press, 1975.

Hempel, C. G., *Aspects of Scientific Explanation*, New York, NY, Free Press, 1965.

Herder, J. G., *Reflections on the Philosophy of the History of Mankind*, Chicago, IL, Chicago University Press, 1968.

Hollis, M. ve Smith, S., *Explaining and Understanding International Relations*, Oxford, Clarendon Press, 1991.

Kuzminski, A., "Archetypes and Paradigms: History, Politics, and Persons", *History and Theory*, Cilt 25, No 3, 1986.

Laudan, L., "Scientific Change: Philosophical Models and Historical Research", *Synthese*, Cilt 69, No 2.

- Lukàcs, G., *History of Class Consciousness*, Londra, Merlin Press, 1971.
- Marx, K. ve Engels, F., *Selected Works*, London, Lawrence and Wishart, 1968.
- Moul, W. B., "The Level of Analysis Problem Revisited", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt 6, No 3, 1973.
- Nagel, E., 'On the Statement "The Whole is More than the Sum of Its Parts"', P. F. Lazarsfeld ve M. Rosenberg (der.), *The Language of Social Research*, Glencoe, Free Press, 1955.
- Parkinson, F., *The Philosophy of International Relations*, Beverly Hills, CA, Sage Publications, 1977.
- Rosenau, J. N., *Turbulence in World Politics: A Theory of Change and Continuity*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1990.
- Ruggie, J. G., "Continuity and Change in the World Polity", *World Politics*, Cilt 35, No 2, 1983.
- Singer, J. D., "The Level of Analysis Problem in International Relations", K. Knorr ve S. Verba (der.), *The International System: Theoretical Essays*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 1961.
- Singer, J. D., (der.), *Quantitative International Politics: Insights and Evidence*, New York, NY, Free Press, 1968.
- Singer, J. D., *A General System Taxonomy for Political Science*, New York, NY, General Learning Press, 1971.
- Toynbee, A. J., *A Study of History, Vol. I*, London, Oxford University Press, 1934.
- Wallerstein, I., *The Capitalist World-Economy*, Cambridge, Cambridge University Press, 1979.
- Waltz, K. N., *Man, the State and War*, New York, NY, Columbia University Press, 1959.
- Waltz, K. N., *Theory of International Politics*, Reading, MA, Addison-Wesley, 1979.
- Wolfers, A., "The Actors in International Politics", W. T. R. Fox (der.), *Theoretical Aspects of International Relations*, Notre Dame, IN, University of Notre Dame Press, 1959.

Summary

The classic treatment of the "level of analysis problem" in International Relations is J. D. Singer's article on the subject published in 1961. According to Singer's formulation, the problem involves choosing the "micro- or macro-level of analysis." It refers to the way in which "the phenomena under study may be sorted or arranged for purposes of systematic analysis," and it relates to the question whether "to focus upon the parts or upon the whole, upon the components or upon the system." Developing this theme Singer identified two levels of analysis in International Relations: the international system and the national sub-systems.

Classic as it is, however, Singer's formulation is incomplete and rather confusing. For example, the selection of "the micro- or macro-level of analysis" and the sorting and arranging of the phenomena under study do not necessarily mean the same thing. Moreover he reduces the "level of analysis" and the "unit of analysis" to one category, without distinguishing between the two, taking them to be the same. Finally, he identifies only two levels (or units).

Every intellectual and "scientific" study begins with the question of how the subject under scrutiny can be analysed (the problem of methodology). The problem of methodology, in turn, relates to the context within which (or the level at which) we examine the topic. It also relates to what we study at that level, or what the major actor(s) of the subject is (are). The search for answers to the first question (context and level) leads us to the "level of analysis", and the search for answer to the second question (what to study and actors) to the "unit of analysis."

By establishing the "level of analysis" the subject in question is placed in a context. What then are these levels? It seems to me that Buckley's three levels (1- empirical research, 2- logico-deductive theory, and 3- frameworks, models, or philosophies) may be modified to become: 1- the philosophical, 2- the theoretical and 3- the practical (or phenomenological) levels.

At the first or philosophical level, the analyst or student is faced with the most general beliefs, assumptions, postulates, principles and premises which together form and define the background of the subject in question and its place within general human thought; and which identify and give meaning to his problem. At the second or theoretical level, the problem is defined in a more concrete way upon the basis drawn at the first level. The issue is given identifiable and distinguishable boundaries. At the third or practical level, he no longer concentrates on the philosophical background, or theoretical content of the problem, but upon its everyday manifestations, direct implications, and influences.

A conceptualisation of system and international system relates to the first level of analysis (philosophical); the formulation of balance of power or bipolar international systems denotes the second level of analysis (theoretical); and an analysis of the historical Concert of Europe system or post-war system operates at the third level.

An analysis does not have to follow and involve respectively these three levels. It may be done at one of them and thus it may be called philosophical, or theoretical, or practical analysis. It may not be, and I should think is not, possible to make a clear-cut demarcation between these levels, since the researcher working at one level may sometimes draw propositions from the other levels. The specification of

the level of analysis is important for it enables us to understand under what premises the author is operating and where the analysis is placed within the subject to which it belongs.

The problem of the unit of analysis is basically related to the question of what is being studied, or what the actor(s) or object(s) of the study is (are). The unit of analysis refers to the "thing" to be studied. Expressed in this way, the unit of analysis, in contrast to the level of analysis, denotes an entity. Logically, one can find an endless number of units to analyse. Analytically, three units of analysis can be classified: 1) the individual human person as an actor, 2) the society or groups of individuals (agglomeration of actors), and 3) the universe or humanity (the all-inclusive actor). There is not necessarily a one-to-one correlation between the three levels of analysis and the units of analysis. Those who operate at the first level do not have to choose the first unit. Level of analysis is inclusive of unit of analysis, in the sense that those operating at any level may choose any of the units, while remaining still at the same level. Therefore, level of analysis and unit of analysis are not identical, but interwoven.

The unit of analysis chosen varies considerably according to the academic discipline. For a psychologist, the unit of analysis is generally the first category, the individual person. In political science, the unit of analysis has usually been the state or other organisations such as pressure groups (the second category).

Whatever analytical distinction or choice may be made, in fact, these categories are not mutually exclusive, but interconnected. If each of these three units are intrinsically dependent upon each other, then, what is the use of this triple-distinction? In reality, it is not possible to draw an absolute demarcation line, but the question sometimes posed is: which one is the primary one? This question has generally been formulated in terms of focusing upon the parts (the individual) or upon the whole (thus eliminating the third category by reducing it either to the first or second category).

The idea of the whole may be viewed from two standpoints. One is that the whole itself is an identity, an entity separate from the parts of which it is composed. The second notion of the "whole" takes it to be a perspective, a way of looking at reality. This perspective holds that for anything to be understood meaningfully it must be studied within a whole. Having an idea of whole as a perspective does not necessarily lead to take a particular inclusive whole as the unit of analysis. My overall conclusion is that one needs to be clear about both the level and the unit of analysis before undertaking a particular study in order for the context of the subject and the premises under which one is operating to be known.